

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2016

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2016

MARJA KIVINIEMI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Telephone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy
Helsinki 2017

ISSN 2343-354X (painettu)

ISSN 2343-3558 (verkkojulkaisu)

LUKIJALLE

Tässä tilastojulkaisussa kerrotaan työeläkkeiden rahoituksen peruspiirteet vuonna 2016 ja esitetään aiheeseen liittyviä tilastolukuja muun muassa maksetuista eläkkeistä, niiden rahoittamiseksi kerätyistä vakuutusmaksuista, kertyneistä eläkevaroista ja eläkelaitosten sijoitustoiminnasta. Julkaisun liitteeksi on koottu keskeisimpiä tilastoaikasarjoja vuosilta 2014–2016 ja esitetty työeläkejärjestelmässä vuosina 2015 ja 2016 liikkuneet rahavirrat lähtien vuoden alun varoista ja päättyen vuoden lopun varoihin.

Julkaisussa esitetyt tilastoluvut perustuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin, verkkosivuston tilastotietokantaan (<http://tilastot.etk.fi>) ja Työeläkelakipalveluun (<https://www.tyoelakelakipalvelu.fi>). Tietolähteinä on käytetty myös eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle sen hoitamaa kustannustenjakoselvittelyä varten toimittamia tilastotietoja ja eläkelaitosten toimintakertomuksia sekä tilinpäätöksiä. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskeva osuus perustuu pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n julkaisemiin aikasarjoihin (<http://www.tela.fi/>).

Helsingissä joulukuussa 2017

Eläketurvakeskus

RAPORTISSA KÄYTETYT LAKILYHENTEET

TyEL	Työntekijän eläkelaki
MEL	Merimieseläkelaki
KuEL	Kunnallinen eläkelaki
VaEL	Valtion eläkelaki
KiEL	Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki
YEL	Yrittäjän eläkelaki
MYEL	Maatalousyrittäjän eläkelaki

JuEL Julkisten alojen eläkelaki. Vuoden 2017 alussa voimaan tulleessa eläkeuudistuksessa Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL) yhdistettiin ja käyttöön otettiin Julkisten alojen eläkelaki (JuEL). Julkisten alojen eläkelaki koskee myös Kansaneläkelaitoksen henkilökuntaa.

SISÄLTÖ

Katsaus työeläkkeiden rahoitukseen vuonna 2016	7
1 Vakuuttamisvelvollisuus ja työeläketurva	11
2 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet ja eläkemaksut	11
3 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	13
3.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka.....	14
3.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat.....	14
3.3 Vastuuvelka/Eläkevastuu.....	17
4 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	17
5 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	18
6 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	19
7 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	21
8 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	22
9 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta	22
9.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset....	25
9.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastoonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet.....	26
10 Tilastolähteet ja luokitukset	27
Liitetaulukot	28
Taulukko 1.1. Työeläkejärjestelmän rahavirrat.....	28
Taulukko 1.2. Lakikohtaiset rahavirrat.....	28
Taulukko 1.3. TyEL-rahavirrat.....	29
Taulukko 2. Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.....	29
Taulukko 3. Vakuutusmaksuprosentit.....	30
Taulukko 4. Palkat ja työtulot.....	32
Taulukko 5. Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan....	32
Taulukko 6. Kokonaisliikekulut ja ETK:n kustannusosuudet.....	33
Taulukko 7. Eläkelaitosten maksamat eläkkeet.....	33
Taulukko 8. Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno.....	33
Taulukko 9. Eläkevarat.....	34
Taulukko 10. Työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste.....	34
Taulukko 11. Perustekorko.....	34
Taulukko 12. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin.....	35
Taulukko 13. Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin.....	35
Taulukko 14. Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2016 ja 2012–2016.....	35

Katsaus työeläkkeiden rahoitukseen vuonna 2016

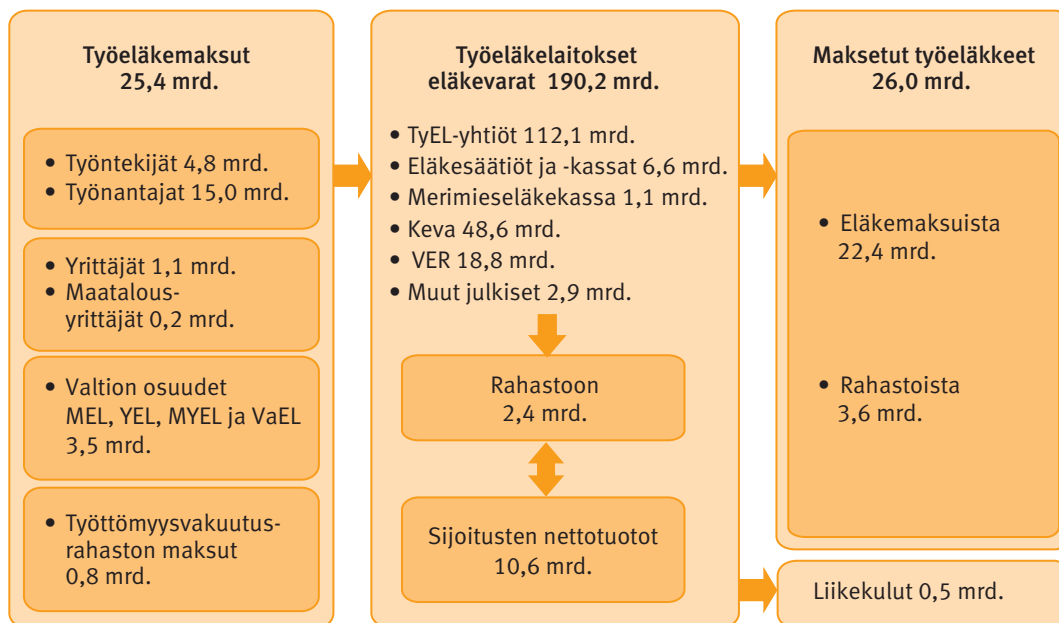
Koko työeläkejärjestelmässä kerättiin lakisääteisiä eläkemaksuja valtion osuuksineen yhteensä 25,4 miljardia euroa ja maksettiin eläke-etuuksia 26,0 miljardia euroa, joten etuuksia maksettiin tilastovuoden aikana enemmän kuin maksutuloista kertyi niihin varoja. Näin ollen entistä suurempi osuus työeläkkeistä kustannettiin eläkevaroilla ja niille saaduilla sijoitustuotoilla. Työeläkemaksuja käytettiin eläkkeisiin noin miljardi euroa enemmän kuin vuonna 2015, ja rahastoihin siirrettiin varoja 0,6 miljardia euroa vähemmän.

Työeläkevaroilla turvataan tulevista eläkkeistä aiheutuvia kuluja ja tuottavalla sijoitus-toiminnalla pyritään keventämään eläkemaksujen tasoa. Talous- ja työllisyystilanne sekä niiden myötä vakuutettujen palkkasumman kehitys vaikuttavat maksutason ohella työeläkevarojen määrään.

Kuviossa 1 on esitetty yksinkertaistettuna työeläkkeisiin liittyvät rahavirrat vuodelta 2016. Eri eläkelakien mukaiset tarkemmat tilastoluvut vuosilta 2014–2016 on eritelty liitteen taulukoissa 1.1–1.3, joissa on lisäksi TyEL-rahavirtojen perusteellisempi rahoitustekninen jaottelu.

Kuvio 1.

Työeläkemaksut ja maksetut työeläkkeet vuonna 2016 sekä eläkevarat 31.12.2016, miljardia euroa.

Valtaosa työeläkelaitosten kokoamista lakisääteisistä eläkemaksuista käytetään samanhetkisten eläke-etuuksien kustantamiseen ja ainoastaan osa niistä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten kunkin eläkelain rahastointiperiaatteiden mukaan. Lisäksi työeläkerahastoista puretaan jatkuvasti varoja eläkkeitä maksettaessa.

Työeläkelaitoksia oli tilastovuoden lopussa 33 ja niissä vakuutettujen palkkasumma 84,5 miljardia euroa. Työeläkevakuutusyhtiöitä oli yhteensä 6, samoin julkisalojen eläkelaitoksia. Eläkesäätiöitä oli toiminnassa 13 ja eläkekassoja 6 sekä lisäksi Merimieseläkassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palkkoja ja työtuloja yksityisalojen eläkelaitoksissa vakuutetuille kertyi 60,7 miljardia euroa. Julkisten alojen palkkasumma oli yhteensä 23,8 miljardia euroa.

Kaikkien työeläkevakuutettujen yhteenlaskettu palkkasumma kasvoi 1,2 prosenttia ja kokonaismaksutulo 0,6 miljardia euroa. Työeläkkeitä maksettiin 0,8 miljardia euroa eli noin kolme prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Yksityisalojen työeläkkeisiin käytettiin yhteensä 16,4 miljardia euroa ja julkisalojen 9,6 miljardia euroa. Lakisääteinen työeläkemenot oli vajaa kolmannes vakuutettujen yhteenlasketusta palkkasummasta ja 12 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Työeläkelaitosten toimintaan liittyvät kulut olivat noin puoli miljardia euroa.

Työeläkevarat

Koko työeläkejärjestelmässä rahastettiin eläkemaksuja tulevia eläkevastuita varten viidenes edellisvuotta vähemmän, yhteensä 2,4 miljardia euroa. Eläkevarojen kokonaismäärä kohosi silti suuremmaksi kuin koskaan aikaisemmin eli 190,2 miljardiin euroon, mikä oli yli 88 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Rahastoihin kertyneitä varoja tullaan käyttämään entistä enemmän jo lähivuosina, koska arvioiden mukaan työeläkkeisiin tarvitaan lisää varoja, kun eläkeikäisten väestöosuus kasvaa ja työikäisten vähenee.

Työeläkevarojen kasvu 9,4 miljardilla eurolla, huolimatta eläkemenojen samanaikaisesta kasvusta, johtui pääosin työeläkevakuuttajien onnistuneesta sijoitustoiminnasta vuoden 2016 yllätyksiä ja poliittisia jännitteitäkin sisältäneillä rahoitusmarkkinoilla. Tulokseen vaikutti eniten osakesijoitusten määrän nousu. Niiden osuus, 95,2 miljardia euroa, ylitti jo puolet koko sijoitusvarallisuudesta. Osakepaino oli suurin piirtein sama sekä yksityis- että julkisaloilla. Lähes kolmannes varoista, 60,7 miljardia euroa, koostui joukkovelkakirjoista. Niiden määrä kasvoi 1,5 miljardilla eurolla, mutta prosenttiosuus aleni hieman. Kiinteistöinvestioidut supistuivat 1,7 miljardilla eurolla 8,2 prosenttiin koko sijoituskannasta.

Sijoitusten nimellinen, keskimääräinen tuotto käyvin arvoin yksityisaloilla oli 5,1 prosenttia ja julkisaloilla 7,4 prosenttia. Pitemmän aikavälin, eli vuosien 1998–2016, keskimääräinen tuotto kaikilla eläkevakuuttajilla yhteensä oli 5,6 prosenttia ja viimeisen viiden vuoden aikana 7,1 prosenttia. Sen sijaan yksittäisten vuosien, ja etenkin osakesijoitusten tuotot ovat heilahdelleet tuntuvasti, jopa kymmenillä prosenttiyksiköillä puoleen ja toiseen. Entistä suurempi osuus sijoitustuotoista saadaan nykyisin ulkomaisista sijoituskohteista.

Kaikista työeläkesijoituksista yli puolet, joukkovelkakirjoista lähes 60 prosenttia ja osakesijoituksista melkein 70 prosenttia oli sijoitettu euroalueen ulkopuolisiin kohteisiin. Suomessa osakesijoituksista oli vajaa viidennes, 17 miljardia euroa ja joukkovelkakirjoista selvästi alle kymmenen prosenttia, viisi miljardia euroa. Työeläkevaroista ja niihin liittyvästä sijoitustoiminnasta kerrotaan tarkemmin kohdassa 9.

Työeläkevakuuttajat olivat erittäin vakavaraisia, joten rahoitusmarkkinoiden mahdolliseen epävakauteen on varauduttu hyvin. Tilastovuoden lopussa yksityisalojen työeläke-

laitosten vakavaraisuusaste oli 28,8 prosenttia. Eläkevakuutusyhtiöillä vastaava luku oli tasan 28, eläkekassoilla 37,8 ja eläkesäätiöillä korkein 39,7. Merimieseläkekassan vakavaraisuusaste oli 58,8 prosenttia. Vakavaraisuusaste kuvaa vakuuttajan riskinkantokykyä ja sitä on kuvattu tarkemmin kohdassa 9.1.

Työeläkemaksut

TyEL-maksun tasosta sovitaan ennakoon useaksi vuodeksi eteenpäin työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa. Sosiaali- ja terveysministeriön vuodelle 2016 vahvistama, keskimäärin perittävä TyEL-maksu oli 24,0 prosenttia palkoista eli sama kuin edellisenä vuonna. Alle 53-vuotiaiden työntekijöiden eläkemaksu oli 5,7 ja 53 vuotta täytäneiden 7,2 prosenttia palkasta. Työnantajan maksuosuus oli keskimäärin 18,0 prosenttia.

Toteutunut, eläkelaitoksilta keskimäärin peritty TyEL-maksu oli 23,9 prosenttia palkoista. Siitä on esitetty tarkempia laskelmia Eläketurvakeskuksen julkaisussa *Yritysten työeläkemaksut*. Vahvistetut lakikohtaiset, keskimääräiset maksuprosentit ovat taulukossa 1 ja niiden määräytymisperusteita on kuvattu tarkemmin kohdassa 2.

Merenkulkijoiden maksama eläkevakuutusmaksu laski muiden työntekijöiden maksun tasolle vuoden 2016 alusta ja vastaavasti työnantajien maksama maksu nousi. Lisäksi valtion eläkelain mukaista työnantajan eläkemaksua oikaistiin maksunalennuksella vuosina 2013–2015 virheellisin perustein perittyjen työnantajamaksujen takia.

Taulukko 1.

Keskimääräiset työeläkemaksut vuonna 2016.

Palkansaajat	Maksukertymä % työtulosta	Työnantajan maksuosuus %	Työntekijän maksuosuus %	
			alle 53 v.	vähintään 53 v.
TyEL	24,0	18,0	5,7	7,2
MEL	22,8	16,7	5,7	7,2
KuEL ¹	29,4	23,2	5,7	7,2
VaEL	24,1	17,8	5,7	7,2
KiEL ²	30,5	24,2	5,7	7,2
Yrittäjät	Maksukertymä % työtulosta		alle 53 v.	vähintään 53 v.
YEL ³	22,6		23,6	25,1
MYEL ⁴	13,6/13,4		23,6	25,1

Lähde: <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/> (10.11.2017).

¹ KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenerusteiset maksuosat.

² Lisäksi eläkerahastomaksu, joka oli 4 % vuoden 2014 kirkollisverosta.

³ Maksukertymä-sarakkeessa on keskimääräinen YEL-maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

⁴ Maksukertymä-sarakkeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen on apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti. Alle ja yli 53-vuotiaiden maksuprosentit ovat vahvistettuja MYEL-perusprosentteja.

TyEL-maksuprosentti on 24,4 vuosina 2017–2019 ja maksutaso on sovittu samaksi myös vuosille 2020 ja 2021. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen keväällä 2016 neuvottelemassa kilpailukyky sopimuksessa päätettiin lisäksi, että aiemmasta maksunkorotustavasta poiketen työntekijöiden maksua korotetaan ja työnantajien maksua alennetaan portaittain samalla määrällä siten, että työntekijän maksun korotus ja työnantajan maksun alennus ovat yhteensä 1,20 prosenttiyksikköä vuosina 2017–2020. Vuonna 2021 maksut säilyvät vuoden 2020 tasolla. Sen jälkeen TyEL-maksun muutokset jakautuvat puoliksi työnantajan ja työntekijän maksuun. Työntekijän maksuosuuden muutos koskee sekä yksityisettä julkisaloiden työntekijöitä.

Työeläkelakien muutoksia

Tasavallan presidentti vahvisti 29.1.2016 eduskunnan päätöksen mukaisesti työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (69/2016) ja julkisten alojen eläkelain (81/2016) niihin liittyvine lakeineen. Vuoden 2017 alusta voimaan tullut eläkeuudistus perustui työmarkkinaosapuolten sopimukseen (26.9.2014) työeläkeuudistuksesta ja sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemaan hallituksen esitykseen (HE 16/2015).

Työeläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistamiseen liittyvä laki eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja sijoitusten hajauttamisesta (315/2015) tuli myös voimaan vuoden 2017 alusta.

Työeläkeuudistusta käsitellään tarkemmin verkkosivustolla (<http://www.elakeuudistus.fi>). Laskelmia uudistuksen vaikutuksista on koottu Eläketurvakeskuksen verkkosivuille (<http://www.etk.fi/julkaisut/>). Lisäksi eläkeuudistusta koskevissa sopimuksissa, selvityksissä ja säädöksissä on esitetty tarkemmin uudistuksen vaikutuksia työeläkkeiden rahoitusperiaatteisiin vuodesta 2017 alkaen. Tässä julkaisussa käsitellään työeläkkeiden rahoitusta pääasiassa tilastovuodelta 2016.

Laki merimieseläkelain muuttamisesta (296/15) siihen liittyvine lakeineen tuli voimaan vuoden 2016 alusta. Uuden lain perusteella eläkkeen karttumisprosentit ja työeläkemaksu muuttuivat yhdenmukaisiksi muiden työeläkelakien kanssa. Vanhuuseläkeikä muuttuu siirtymäajan jälkeen. Lisäksi merimieseläkekassalle maksettava valtion osuus vähenee asteittain vajaan kolmanneksen merimieseläkelain perusteella maksettavista etuuksista eli valtio maksaa MEL-eläkkeistä 33,3 prosentin sijaan 31 prosenttia vuosina 2016–2020 ja vuodesta 2021 lähtien 29 prosenttia.

Työnantajan järjestämän rekisteröidyn TEL-lisäeläketurvan vakuuttaminen päättyi tarkasteluvouden lopussa ja jäljellä olevien etuuksien rahastointia yksinkertaistettiin.

1 Vakuuttamisvelvollisuus ja työeläketurva

Yksityisalojen työnantajilla on Suomessa lakisääteinen velvollisuus järjestää työntekijöilleen työeläketurvaa vakuuttamalla heidät valitsemassaan työeläkelaitoksessa eläkemaksujen ja eläkkeiden maksamista varten. Vakuuttamisvelvollisuus alkoi ennen eläkeuudistusta työntekijän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja päättyi sen kuukauden lopussa, jolloin hän täytti 68 vuotta. Vuodesta 2017 alkaen työntekijät vakuutetaan 17–70 ikävuoden välillä. Vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja nousee asteittain. Vuonna 1957 tai aikaisemmin syntyneillä vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on 68 vuotta, vuonna 1958–61 syntyneillä 69 ja sitä nuoremmilla 70 vuotta. Yrittäjät ja maatalousyrittäjät vastaavat omien eläkevakuutuksiansa ottamisesta ja vakuuttamisvelvollisuuden ikäraajat ovat vuonna 2016 vastaavat kuin työntekijöillä.

Työnantaja voi järjestää työntekijöilleen eläkevakuutuksen TyEL-toiminnan osalta joko työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. MEL:n mukainen työskentely vakuutetaan Merimieseläkekassassa. Yrittäjät vakuuttavat eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkkeiden vakuuttamista.

Kevan jäsenyhteisöt eivät erikseen vakuuta työntekijöitään, vaan oikeus eläketurvaan syntyy jäsenyhteisöön kuulumisen myötä. Valtion palveluksessa olevat kuuluvat niin ikään valtion eläketurvan piiriin ilman työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta.

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevat ovat kirkon eläketurvan piirissä. Ortodoksisen kirkon työntekijät ovat työtehtävästä ja työsuhteen alkamisvuodesta riippuen vakuutettuina joko TyEL:n, valtion eläketurvan tai ortodoksisesta kirkosta annetun lain mukaan. Suomen Pankin ja muiden pienempien julkisoikeudellisten laitosten työntekijöiden eläketurva noudattaa soveltuvin osin valtion työntekijöiden eläketurvaa. Ahvenanmaan maakuntahallitukseen ennen vuotta 2008 palkattuun henkilöstöön sovelletaan omaa eläkesääntöä ja sen jälkeen palkattuihin TyEL:iä.

Vuoden 2017 alusta kunnan, valtion, kirkon ja Kelan toimihenkilöiden eläkkeitä koskeva lainsäädäntö yhdistettiin uuteen julkisten alojen eläkelakiin (JuEL), johon siirrettiin pääosin vain eläke-etuuksia koskeva lainsäädäntö. Eläkkeiden rahoitusta koskevat lait muutettiin erikseen.

2 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet ja eläkemaksut

Yksityisalojen palkansaajien eläkkeet kustannetaan osittain rahastoivalla tekniikalla eli niihin käytetään jatkuvasti sekä työeläkemaksuja että pitkän ajan kuluessa kerättyjä rahastoja ja niille saatuja tuottoja. Rahastoituja varoja purkautuu eläkkeitä maksettaessa. Merimieseläkkeiden kustannuksiin osallistuu lisäksi valtio maksamalla osan eläkemenosta. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet rahoitetaan jakojärjestelmillä eli kyseisen vuoden YEL- ja MYEL-maksuilla sekä valtionosuuksilla. Valtio maksaa yrittäjäeläkkeiden kustannuksista osuudet, joihin YEL- ja MYEL-vakuutusmaksut eivät riitä.

Työeläkettä karttuu työansioiden lisäksi tietyiltä palkattomilta ajoilta. Näiltä ajoilta karttuu yleensä eläkettä silloin, kun henkilölle maksetaan jotain sosiaalietuutta. Palkattomilta etuusajoilta karttuneiden eläkeosien kustannuksiin osallistuvat kaikki eläkelaitokset. Eläkelaitosten maksamat työeläkkeisiin liittyvät etuudet opiskeluajoilta ja alle kolmevuotiaiden lasten hoitamisen ajoilta korvaa valtio. Työttömyys- ja vuorottelukorvausten sekä aikuis-koulutustukien perusteella karttuvan eläketurvan kustantaa Työttömyysvakuutusrahasto.

Yksityisalojen työeläkemaksut ja varat kerätään työntekijän vakuuttaneeseen eläkelaitokseen. Aikanaan maksettavan eläkkeen niin sanottu rahastoitu osuus voi olla useamman työeläkelaitoksen vastuulla. Viimeinen eläkelaitos maksaa eläkkeen, mutta perii siihen mahdollisesti sisältyvät muiden eläkelaitosten vastuulla olevat eläkeosat niiltä Eläketurvakeskuksen hoitamalla kustannustenjakoselvittelyllä. Tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää rahaliikennettä selostetaan tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla ja julkaisuissa, jotka käsittelevät työeläkkeiden kustannustenjakoa.

Työnantajien ja työntekijöiden maksamat eläkemaksusuudet perustuvat kullekin työntekijälle maksettuun palkkaan. Työnantaja maksaa pääosan maksusta. Vuonna 2016 työntekijän eläkemaksu oli 53 vuotta täyttäneillä korkeampi kuin sitä nuoremmilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain työeläkevakuutusyhtiöiden hakemuksesta TyEL-maksujen perusteet, jotka määrittelevät maksujen eri osat. Vakuutusmaksuosia on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.2 ja liitteen taulukossa 2. Maksutasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Maksutasoa käsitellään myös työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa lisäksi YEL- ja MYEL-maksujen perusteet. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjämaksuista kerrotaan tarkemmin kohdassa 8. Muiden eläkelakien mukaisia maksuja kuvataan kohdissa 4–7.

Julkisalojen työeläkkeitä varten on kerätty lakikohtaisia puskurirahastoja, mutta eläkkeet on toistaiseksi maksettu pääasiassa jakojärjestelmillä. Valtiolla rahastoja on kerrytetty 1990-luvun alusta ja kunnilla pari vuotta kauemmin. Kirkon eläkejärjestelmässä rahoitointi aloitettiin vuonna 1991. Kelan henkilöstön toimeksijä-eläkkeet rahoitetaan Kelan eläkevastuurahaston varoista, joita kartutetaan perityillä eläkemaksuilla ja varoille saaduilla tuotoilla.

Kunta-alojen eläkkeiden rahoituksesta vastaavat Kevan jäsenyhteisöt yhteisvastuullisesti. Eläkemaksua maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Maksua pyritään säätelämään niin, että se vastaa tasoltaan TyEL-maksua lukuun ottamatta eläkemenoperusteista maksun osaa, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa 5. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruudesta päättää Kevan valtuuskunta.

Keva kerää myös valtion eläkemaksut Valtion Eläkerahaston tilille, josta siirretään varoja valtion talousarvioon eläkkeiden maksamista varten. Siirtomäärä on 40 prosenttia valtion eläkemenosta. Maksuprosentit vahvistaa valtiovarainministeriö. Keva hoitaa myös Kelan henkilöstön eläkeasiat ja evankelis-luterilaisen kirkon eläketoimintaan liittyvät tehtävät. Kirkon eläkemaksujen perusteet vahvistaa kirkolliskokous.

Ortodoksisen kirkon työntekijöiden eläkeasioiden toimeenpanosta vastaa laista riippuen työeläkeyhtiö, Keva tai ortodoksisen kirkon keskusrahasto. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläketurvasta vastaa maakuntahallituksen finanssiosasto. Suomen Pankin eläkeasioita hoitaa Innova Palvelut Oy.

3 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Työeläkevakuutusyhtiössä työntekijänsä vakuuttanut työnantaja maksaa eläkeyhtiölle vakuutusmaksuna tietyn prosenttiosuuden kunkin työntekijän palkasta. TyEL-maksun taso päätetään ennakoon syksyllä ennen kalenterivuotta, johon maksut kohdistuvat. Kunkin vakuuttajan lopullinen maksukertymä lasketaan kyseisen vuoden maksu- ja palkkasumatietojen perusteella, joten maksuista saattaa kertyä yhtiölle yli- tai alijäämää. Se siirretään tietyn säännöin tulevien eläkkeiden rahoittamista varten varattuihin puskurirahastoihin, joita olivat vuonna 2016 vakuutusliikettä tasaava tasoitusmäärä ja jakojärjestelmäosaa tasaava tasausvastuu. Vuoden 2017 vakavaraisuussääntömuutoksessa tasoitusmäärä yhdistettiin vakavaraisuuspääomaan, jota on kuvattu tarkemmin kohdassa 9.1.

TyEL-yhtiön vakuutusmaksu mitoitetaan siten, että se kattaa sijoitusten tuoton kanssa kyseisen vuoden aikana rahastoitavan eläkevastuun, yhteisesti kustannettavan tasauseläkemenon, hoitokulut ja saamatta jääneistä vakuutusmaksuista syntyvät tappiot. Tasauseläkemenon on eläkelaitosten jakojärjestelmällä kustantama eläkemenon. Sen muutoksia tasaataan tasausvastuulla, jonka suuruus määräytyy eläkelaitosten laskuperusteiden mukaan.

Työnantajille voidaan antaa maksun alennuksina asiakashyvitystä sijoitustoiminnan tuotoista ja hoitokulujen ylijäämästä, jos eläkelaitosten vakavaraisuus sen sallii. Maksuun voidaan tehdä myös tilapäisiä muutoksia. Esimerkiksi vuonna 2016 osittain pienten ja osittain kaikkien työnantajien keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua alennettiin 0,4 prosenttiyksikköä eläkeuudistusta koskevan sopimuksen mukaan ja alennus rahoitettiin tasoitusmäärästä. TyEL-maksun eri osista on kerrottu tarkemmin kohdassa 3.2. Maksuprosentit vuosilta 2014–2016 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Eläkekassassa tai eläkesäätiössä työntekijöilleen eläkevakuutuksen järjestänyt työnantaja maksaa vakuutus- tai kannatusmaksua määrän, joka riittää yhdessä eläkelaitoksen tuottojen kanssa sen vastuun muuttamiseen, eläkkeiden maksamiseen ja eläkelaitoksen muiden kulujen peittämiseen. Maksu joustaa eläkelaitoksen vakavaraisuudesta riippuen ja sitä voi myös muuttaa kesken vuotta. Työntekijät maksavat aina sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman työntekijän maksuosuuden.

Tarkempia tilastotietoja yritysten maksamista TyEL:n mukaisista vakuutusmaksuista esitetään vuosittain julkaistavassa Eläketurvakeskuksen tilastoraportissa *Yritysten työeläkemaksut*. Sen sisältämät lopulliset vakuutusmaksutiedot on luokiteltu yritysten koon ja toimialan mukaan. Julkaisussa on esitetty muun muassa kaikissa eläkelaitoksissa vakuuttettujen työnantajien keskimääräinen lopullinen vakuutusmaksuprosentti ja erikseen työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen tiedoista lasketut keskimääräiset toteutuneet TyEL-vakuutusmaksuprosentit.

3.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka

Vanhuuseläkkeitä varten rahastoitiin tarkasteluvuonna puolen prosentin vuotuista eläkekarttumaa vastaava määrä 18–54-vuotiaiden tekemästä työstä. Lisäksi rahastoituja eläkeosia täydennetään sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamalla korotuskertoimilla, jotka on esitetty Työeläkelakipalvelussa (<https://www.tyoelakelakipalvelu.fi>). Täydennykset kohdistetaan tällä hetkellä 55 vuotta täyttäneille. Rahastoimattoman osan eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat aikanaan yhteisesti vakuutusmaksun tasausosalla. Maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä on rahastoitu ennakoon vajaa viidennes.

Vuodesta 2017 alkaen eläkelaitokset rahastoivat TyEL:n ja MEL:n mukaisia vanhuuseläkkeitä varten 0,4 prosentin vuotuista eläkekarttumaa vastaavan määrän vakuutettujen ansiotuloista. Rahastointia täydennetään entiseen tapaan korottamalla rahastoituja osia vuosittain tietyin ehdoin korotuskertoimilla.

Työkyvyttömyyseläkkeitä eläkelaitokset eivät rahastoivat vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella ennakkorahastoinnilla. Vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän alkavan eläkkeen maksamista varten. Maksussa olleista TyEL- ja MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä on rahastoitu hieman yli puolet.

Osa-aika- ja perhe-eläkkeet sekä vuoden 2017 eläkeuudistuksen mukaiset osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet eläkelaitokset kustantavat yhteisesti jakojärjestelmällä. Sillä kustannetaan myös kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot ja palkkottomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannukset.

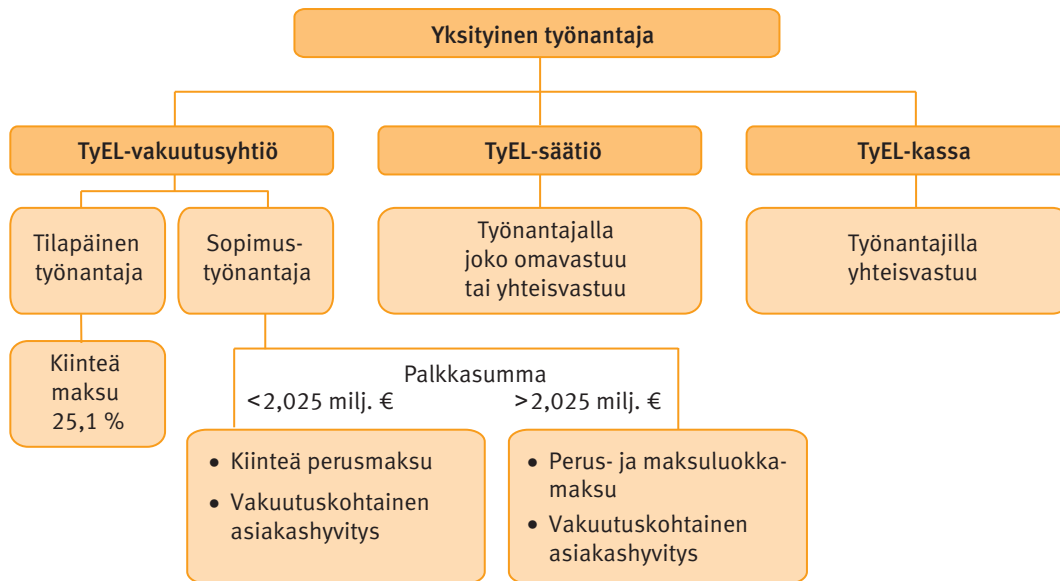
Eläkelajikohtaisista rahoitusperiaatteista kerrotaan yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen julkaisemassa *Työeläkkeiden kustannustenjako* -käsikirjassa.

3.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat

TyEL-maksujen maksutekniikka ja maksuprosentit vaihtelevat eläkelaitostyyppin ja työnantajan koon mukaan. Yksityisalojen työnantajan on järjestettävä työntekijöilleen eläketurvaa TyEL-vakuutuksella joko työeläkeyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. Työnantaja voi olla joko sopimustyönantaja tai tilapäinen työnantaja riippuen työntekijöiden työsuhteiden vakituisuudesta ja palkkojen määrästä. Kuviossa 2 on esitetty TyEL-maksuvaihtoehtoja eri tapauksissa.

Kuvio 2.

TyEL-maksu eläkelaitostyypeittäin vuonna 2016.

TyEL-eläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä *vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeosilla* kustannetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Edellä mainittujen eläkkeiden yhteisesti kustannettavat osat kustannetaan jakojärjestelmän mukaisella tasausosalla.

Muita maksuosia ovat *hoitokustannusosa, maksutappio-osa ja lakisääteisten maksujen osa*. Viimeksi mainitulla kustannetaan TyEL 180 §:ssä tarkoitetut Eläketurvakeskuksen kustannukset, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu sekä Finanssivalvontaa koskevan lain 5 §:n mukainen maksu.

TyEL:n mukaista keskimääräistä kokonaismaksua alentaa *hyvitysosa*, joka määräytyy työnantajakohtaisesti muun muassa eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuottojen ja liikekulusäästöjen perusteella. Työeläkeyhtiö voi jakaa hyvityksiä yhtiön vakavaraisuuspääomaan kertyneistä sijoitustuotoista ja hoitokustannusylijämmästä, jos yhtiön vakavaraisuus sen sallii. Hyvitykset olivat enintään 1,1 prosenttia yhtiön vakavaraisuuspääomasta (ilman tasoitusmäärää), johon lisättiin enintään puolet hoitokustannusylijämmästä. Hyvitykset jaettiin tilastovuonna työnantajille puoliksi niiden vakuutusmaksujen suhteessa ja puoliksi vakuutuskohtaisesti kertyneiden rahastojen suhteessa.

Vanhuuseläkeosan suuruuteen vaikuttavat työntekijän ikä ja sukupuoli. Maksulla kerättyjä varoja käytetään aikanaan eläkkeiden vanhuuseläkeosien maksamiseen varoille saatu tuotto ja muut vakuutustekniset tekijät huomioon ottaen.

Työkyvyttömyyseläkeosaan vaikuttavat muun muassa työnantajan koko ja toteutuneet työkyvyttömyystapaukset. Vuonna 2016 pienet sopimustyönantajat, joilla työntekijöiden kahden vuoden (2014) takaiset ansiot olivat alle 2 025 000 euroa, maksoivat vakuutettujen palkkoihin suhteutettua perusprosentin mukaista työeläkemaksua. Kun palkkasumma ylitti edellä mainitun eurorajan, sopimustyönantajat maksoivat osittain ja 32 400 000 eu-

ron rajan ylittyessä täysin kunkin yrityksen työkyvyttömyysriskistä riippuvaa, niin sanottua maksuluokkamallin mukaista työkyvyttömyyseläkemaksua.

Työnantajan maksuluokka perustui työnantajalle laskettuun riskisuhteeseen, joka saatiin uusien myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoidun eläkemenon suhteena TyEL:n keskimääräisen riskin mukaiseen teoreettiseen työkyvyttömyyseläkemenoon. Maksuluokka määräytyi kahden viimeisen vuoden toteutuneiden riskisuhteiden keskiarvon perusteella. Taulukossa 2 on esitetty käytössä olleet, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamat maksuluokkien riskisuhteiden keskiarvot ja maksuluokkakertoimet vuonna 2016.

Taulukko 2.

Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2016.

Maksuluokka	Maksuluokkien riskisuhderajat	Maksuluokkakerroin	Maksuluokan keskimäär. maksu, % palkasta
11	vähintään 5	5,50	4,95
10	4,00–4,99	4,50	4,05
9	3,00–3,99	3,50	3,15
8	2,50–2,99	2,75	2,48
7	2,00–2,49	2,25	2,03
6	1,50–1,99	1,75	1,58
5	1,20–1,49	1,35	1,22
4	0,80–1,19	1,00	0,90
3	0,50–0,79	0,65	0,59
2	0,20–0,49	0,35	0,32
1	alle 0,20	0,10	0,09

Vakuutusmaksuun sisältyvä, maksuluokan perusteella määräytyvä työkyvyttömyyseläkeosa lasketaan kertomalla perusmaksu taulukossa esitetyllä maksuluokkakertoimella. Maksuluokka 4 on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on 1 ja maksu vastaa TyEL:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua.

Tilapäiset työnantajat maksoivat kiinteää maksua (25,1 %). Siihen eivät vaikuttaneet asiakashyvitykset. Tilapäiseksi työnantajaksi luokitellaan työnantaja, jolla ei ole yhtään vakinaista työntekijää palveluksessaan, ja vakuutettujen palkat ovat alle tietyn rajamäärän (vuonna 2016 kuuden kuukauden palkkasumma alle 8 238 euroa).

Vakuutusmaksuun vaikuttaa myös sosiaali- ja terveysministeriön puolivuositain (1.1. ja 1.7.) vahvistama vakuutusmaksukorko, joka on vähintään kaksi prosenttia ja perustuu Garantiassa noteerattuun TyEL:n 12 kuukauden viitekorkoon. Korko lasketaan teoreettisesta eräpäivästä (1.7.) varsinaiseen eräpäivään. Ennen 1.7. erääntyviä maksuja hyvitetään vakuutusmaksukorolla ja sen jälkeen erääntyviin maksuihin lisätään koron osuus.

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta työeläkemenosta syntyvän eläkevastuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavan TyEL- ja MEL-eläkemenon maksamiseen. Eläkesäätiöissä voi olla käytössä joko työnantajien kesken tasaava kirjanpito tai työnantajakohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta, kun taas työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vastaa omasta eläkemenostaan. Eläkekassaan kuuluvat työnantajat vastaavat yhdessä eläkemenostaan.

3.3 Vastuovelka/Eläkevastuu

TyEL- ja MEL-eläkelaitoksille syntyy vastuovelkaa yksilökohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuosista. Vastuovelka on eläkekohtaista velkaa eläkkeensaajille, vaikka sitä ei kerätä yksilöllisille eläketileille. Jakojärjestelmän periaatteilla kustannettaviin eläkkeisiin tai eläkeosiin varaudutaan TyEL:ssa ja MEL:ssa tasausmaksulla ja tasausvastuulla.

Vastuovelka koostuu maksussa olevia ja tulevia eläkkeitä varten varatuista eristä ja puskurirahastoista. Kunkin eläkelaitoksen velka lasketaan tiettyjen vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaan. Eläkelaitokset kattavat vastuuvélkansa sijoitusomaisuudellaan kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan.

Työeläkevakuutusyhtiöiden ja Merimieseläkekassan vastuuvélkat määräytyvät muun muassa vastaisten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista. Vastuuvélkaan luetaan tarkasteluvuonna myös vakuutusriskejä tasaava tasoitusmäärä ja eläkelaitosten yhteisesti kustannettavia eläkkeitä varten kerätty puskurirahasto, tasausvastuu. Sijoitusriskejä puskuroivat työeläkeyhtiöiden vastuuvélkaan sisältyvät osittamattomasta lisävakuutusvastuusta muodostunut vastuu sekä työeläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Siihen liittyvästä tasausmenettelystä on kerrottu tarkemmin kohdassa 9.2.

Eläkekassojen vastuuvélka ja eläkesäätöiden vastuuvélkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä, mutta säätöillä ei ole tasoitusmäärää.

Työeläkelaitosten on sijoitettava vastuuvélkan katteena olevat varat monipuolisesti, tuotavasti ja turvaavasti. Sijoitustoiminnasta ja sijoitusten tuottovaatimuksista sekä rahastoosiirtovelvoitteesta kerrotaan tarkemmin kohdassa 9.

4 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Merimieseläkelain mukainen eläketurva vastaa suurelta osin TyEL:n mukaista eläketurvaa. Merenkulkijoilla on aiemmin ollut tietyin edellytyksin oikeus nykyistä TyEL:n joustavaa eläkeikää alempaan eläkeikään ja yleisiä eläkkeen karttumisprosentteja suurempiin karttumiin. Vuodesta 2016 alkaen alennetuista eläkekäjäjärjestelyistä luovuttiin liukuvasti siten, että vuoden 2024 jälkeen merimiesten eläketurva vastaa muiden yksityisten alojen työeläkkeitä. Ennen merimieseläkejärjestelmän uudistamista eläkkeiden rahoitus poikkesi TyEL:stä muun muassa työnantajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksun jakautumisen ja valtion maksuosuuden osalta.

Merimieseläkekassa liitettiin yksityisten alojen työeläkelaitosten kustannustenjakojärjestelmään ja viimeisen laitoksen periaatteeseen vuoden 1991 alusta TEL:n tasoisten etujen osalta. Eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden maksamilla vakuutusmaksuilla osittain rahastoivan tekniikan mukaan. TyEL:a parempi eläketurva kustannetaan Merimieseläkekassan varoilla ja valtion osuudella.

Valtio osallistuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla Merimieseläkekassalle osan kunkin vuoden MEL:n mukaisesta eläkemenosta. Valtio maksaa vuosittain enakkona sille arvioidun valtion osuuden määrän. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa

merimieseläkelain 152 §:n 1 momentissa tarkoitettun valtion osuuden lopullisen määrän edelliseltä kalenterivuodelta. Maksetun ennakon ja samalle vuodelle vahvistettun valtion osuuden lopullisen määrän erotus otetaan huomioon osuuden vahvistamista seuraavan ennakkoon maksamisen yhteydessä. Vuosina 2016–2020 valtio maksaa Merimieseläkekassalle aiemman 33,3 prosentin sijaan 31 prosenttia MEL-eläkkeistä ja vuodesta 2021 lähtien 29 prosenttia.

MEL-vakuutusmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamien Merimieseläkekassan maksuperusteiden mukaan. Vuoteen 2016 saakka työnantaja ja työntekijä maksoivat Merimieseläkekassalle samansuuruisen eläkevakuutusmaksun eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Tämän jälkeen merenkulkijoiden maksama eläkevakuutusmaksu laski muiden työntekijöiden maksun tasolle ja vastaavasti työnantajien maksama maksu nousi. Vuosien 2014–2016 maksuprosentit on esitetty liitteen taulukossa 3.

5 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä ansaitut eläkkeet rahoitetaan Kevan jäsenyhteisöiltä perityillä maksuilla, joita kerätään kunakin vuonna eläkekustannuksiin tarvittava määrä. Maksuilla katetaan myös järjestelmän hallintokuluja ja lisäksi niitä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten eläkevastuurahastoon. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastavaa yhteyttä karttuviini eläkevastuusiin kuin TyEL:ssä eikä kuntaeläkkeiden rahastoinnin kestolle tai tasolle ole asetettu yksityiskohtaisia tavoitteita. Rahastoon siirrettävä ja sieltä myöhemmin purettava määrä päätetään vuosittain.

TyEL:n mukaisten ja Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien eläkkeiden rahoitusperiaatteet ovat erilaisia. TyEL:ssä vastuuvetäjä ja sen kattaminen on määritelty aina yksilötasolla. KuEL:ssa vuonna 1988 aloitetun puskurirahaston kartuttamisen taustalla on pyrkimys pitää eläkemaksu tasaisempana suurten ikäluokkien ollessa eläkkeellä. Alun perin kuntaeläkkeiden rahoitus suunniteltiin jakojärjestelmän mukaan.

Eläkemaksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja lisäksi eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksavat *palkkaperusteista eläkemaksua*, jota maksetaan työntekijöiden ansioiden mukaan. Kaikilta työnantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä ja se muodostaa pääosan eläkemaksusta. Maksua ei kohdenneta eläkelajeittain eikä se riipu työntekijöiden iästä. Työntekijöiden maksuprosentit ovat samat kuin TyEL:ssä. Maksuprosentit vuosilta 2014–2016 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Osa kuntatyönantajista maksaa edellisen lisäksi euromääräistä *eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista* maksua. Eläkemenoperusteista maksua maksoivat vuonna 2016 vain työnantajat, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuonna. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui niistä vuoden aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet kyseisen työnantajan palveluksessa ennen vuotta 2005.

Varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa työnantajat maksoivat vuosina 2014–2016 ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä sekä kuntoutus-

tuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Kevan valtuuskunta päättää varhaiseläkemenerusteisen maksun määrän jokaiselle vuodelle erikseen. Maksu jaetaan jäsenyhteisöjen kesken varhaiseläkkeistä aiheutuvien menojen ja palkkasummien perusteella. Varhaiseläkemenerusteinen eläkemaksu vastaa tasoltaan TyEL:n työkyvyttömyyseläkemaksua.

KuEL:ssa käytetty malli poikkeaa TyEL:n maksuluokkamallista. Rahastoinnin sijaan Kevan käyttämä malli pohjautuu työnantajan eläkemenoon 36 ensimmäisen kuukauden aikana. Mallissa ovat mukana myös kuntoutustuki ja työhön palaamiseen kannustava kuntoutumishyvitys. Osatyökyvyttömyyseläkkeistä ei aiheudu työnantajille varhaiseläkemenerusteista maksua. Yhteisenä piirteenä on työnantajan palkkasumman perusteella määrittyvä omavastuuaste. Tarkat laskuperusteet on esitetty Eläketurvakeskuksen verkkosivujen säädöspalvelussa (<http://www.saadospalvelu.fi>).

6 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Valtion eläkkeet maksetaan kunkin vuoden talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtiotyönantajat ja työntekijät maksavat muiden alojen tapaan työeläkemaksut niitä koskevan eläkelain mukaisista ansioista. Valtion eläketurvan toimeenpano on siirretty Kevaan, mutta eläkemaksut tilitetään Valtion Eläkerahastolle (VER), joka huolehtii maksujen rahastoinnista ja varojen sijoittamisesta. VER:sta siirretään vuosittain valtion talousarvioon varoja eläkemenojen katteeksi. Siirrettävä määrä on lain mukaan 40 prosenttia valtion eläkkeistä aiheutuvista menoista.

Valtion eläkemenot ovat kasvaneet nopeasti ja jatkavat kasvuaan voimakkaasti lähivuosien ajan. Samalla kun eläkekustannukset ovat nousseet, työntekijöiden määrä ja palkkasumma on laskenut sekä eläkemenojen rahoituspohja muuttunut muun muassa valtion suurten liikelaitosten yhtiöittämisten ja kunnallisten koulujen ja yliopistojen henkilöstön eläketurvan muutosten seurauksena. Valtio kattaa eläkemenojen ja maksujen erotuksen pääosin verojen avulla.

Niin sanotulla siirtymämaksulla eli yksityisen alan eläkelaitoksen valtiolle maksamalla suorituksella tuloutetaan valtiolle takaisin osa siirtyvästä henkilöstöstä aiheutuvista kustannuksista. Siirtyvän työntekijän eläke määräytyy valtion eläkkeitä koskevan lain mukaan yhtiöittämistä edeltävältä ajalta ja TyEL:n mukaan sitä seuraavalta ajalta. Siirtymämaksun piirissä oli vuonna 2016 seitsemän valtionyhtiötä. Maksun suuruus oli 42,5 miljoonaa euroa ja sen perusteena oleva palkkasumma 263,4 miljoonaa euroa.

Valtion Eläkerahasto pyrkii kartuttamaan rahastoituja eläkevaroja, kunnes niiden määrä ylittää neljännekseen valtion eläkevastuusta. Eläkevastuu tarkoittaa vuoden loppuun karttuneiden eläkeoikeuksien pääoma-arvoa. Rahastointitavoitteesta oli saavutettu jo 80 prosenttia. Kun tavoite on täyttynyt, talousarvioon siirrettävästä määrästä päätetään uudelleen. Rahastointitavoitteen saavuttamiseen vaikuttavat eläkemaksut, sijoitustuotot, varojen siirto valtion talousarvioon sekä eläkevastuun kehitys.

VER ei kata eläkevastuita yksilökohtaisesti yksityisalojen tapaan, vaan se on puskurirahasto, jonka avulla tulevien eläkkeiden kustannuksia voidaan tasata sekä sijoitustuo-

toilla että rahastoa purkamalla. Varoja kerrytetään työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuilla sekä rahastolle saatavilla tuotoilla. Valtion eläkkeitä varten on rahastoitu kuntia ja yksityisalvoja vähemmän. VER perustettiin vuonna 1990 ja ensimmäiset vuodet toimintaa hoiti Valtiokonttori.

Valtion eläkemaksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Valtiolla on vakuutettuina paitsi valtion työntekijöitä myös kunnan peruskouluissa tai lukioissa työskenteleviä sekä eräiden yksityisten työnantajien palveluksessa olevia. Yliopistojen henkilökunnasta valtion eläketurvan piirissä ovat ennen vuotta 1980 syntyneet ja TyEL:n piirissä sen jälkeen syntyneet. Valtiota koskeva eläkelaki sisältää erillisenä osanaan sotilaseläkejärjestelmän, jonka perusteella määräytyy sotilashenkilöiden eläketurva.

Valtion eläkemaksua määrättäessä työnantajalla tarkoitetaan valtion virastoa tai laitosta, valtion liikelaitosta, kuntaa tai muuta yhteisöä tai laitosta, jonka henkilöstö kuuluu kokonaan tai osittain valtion eläkejärjestelmän piiriin. Työnantajia voidaan yhdistää tai pilkkoa eläkemaksua määrättäessä, jos se on erityisistä syistä kuten viraston toimintojen kuumisesta eri hallinnonaloille, tai virastojen pienen koon mukaan perusteltua. Työnantajan määrittely tarkistetaan vuosittain, kun vahvistetaan työnantajakohtaiset maksuprosentit.

Valtiotyönantajan eläkemaksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Työnantajien palkkasummat on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona. Tariffiluokat ovat: yleisen tai henkilökohtaisen eläkeiän piirissä olevien tariffiluokka, alennettujen eroamis- ja eläkeikien tariffiluokka sekä sotilaseläkejärjestelmään kuuluvien tariffiluokka. Sotilaseläkkeiden maksuprosentti on ollut muita ammattiryhmiä korkeampi, koska kyseiset eläkkeet ovat karsuneet yleensä lyhyessä ajassa alempien eläkeikien takia. Maksuprosentit vuosilta 2014–2016 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Työnantajan eläkemaksun suuruudesta päättää valtiovarainministeriö Kevan esityksestä. Työnantajan eläkemaksu vahvistetaan siten, että se yhdessä työntekijän eläkemaksun kanssa noudattaa täyden rahastoinnin periaatteita. Vuosittain on rahastoitava määrä, joka vastaa kyseisenä vuonna kertyvää uutta eläkeoikeutta. Tariffimaksukertoimet on määrätävä siten, että maksulla katetaan uudesta eläkeoikeudesta syntyvän eläkevastuun määrä.

Valtion eläkemaksussa on vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkeosat sekä hoitokuluosa, jolla katetaan Kevalle valtion eläketurvan toimeenpanosta aiheutuneet kustannukset. TyEL:stä poiketen valtiolla rahastoidaan vanhuuseläkkeiden lisäksi myös perhe-eläkemaksua ja indeksikorotukset. Työkyvyttömyyseläkkeistä niin sanotun tulevan ajan osuus rahastoidaan työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa. Työkyvyttömyyseläkemaksut määräytyvät nykyisin pienin poikkeuksin TyEL:n maksuluokkamallin tapaan. Kuntoutustuet rahoitetaan erikseen kuntoutustukimaksulla.

Suuret työnantajat jaetaan yhteentoista eri maksuluokkaan. Jokaiselle työnantajalle lasketaan niin sanottu riskisuhde, joka kuvaa työnantajan työkyvyttömyysriskiä valtiotyönantajien keskimääräiseen riskiin verrattuna. Työnantajan maksuluokka määräytyy kahden peräkkäisen vuoden toteutuneiden riskisuhteiden keskiarvoina. Maksuluokkamaksu lasketaan kertomalla työkyvyttömyyseläkkeen taulukkomaksu maksuluokkakertoimella. TyEL:stä poiketen maksuluokka 6 on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on 1.

Taulukko 3.

VaEL:n maksuluokat vuonna 2016.

Maksuluokka	Riskisuhteen keskiarvo	Maksuluokkakerroin	Omapastuisten työnantajien keskimäär. työkyvyttömyysriskimaksu, % palkasta
11	vähintään 4,00	4,50	1,85
10	3,00–3,99	3,50	1,42
9	2,00–2,99	2,50	1,53
8	1,50–1,99	1,75	1,11
7	1,20–1,49	1,35	0,78
6	0,80–1,19	1,00	0,66
5	0,60–0,79	0,70	0,55
4	0,40–0,59	0,50	0,37
3	0,20–0,39	0,30	0,44
2	0,10–0,19	0,15	0,27
1	alle 0,10	0,05	0,64

Lähde: Keva.

7 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan tai seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin, kirkkohallituksen, tiettyjen yhteisöjen, säätiöiden ja laitosten palveluksessa olevat. Eläketurvan toimeenpanosta huolehtii Keva. Eläkkeiden maksamiseen tarvittavien varojen siirtämisestä Kevalle säädettiin aiemmin kunnallisessa eläkelaiissa ja vuodesta 2017 alkaen Kevasta annetusta laissa määritellyissä valtioneuvoston asetuksissa.

Kirkon eläkejärjestelmän rahoitus perustuu työnantajien ja työntekijöiden maksamiin eläkemaksuihin, kirkollisveroon perustuvaan eläkerahastomaksuun sekä Kirkon eläkerahastoon sijoitustuottoineen. Eläkerahastoa hoidetaan erillään Kirkon keskusrahaston muusta toiminnasta ja sen sijoitustoimintaa ohjaa kirkkohallitus ja sen alainen Kirkon eläkerahaston johtokunta. Sijoitustoimintaa valvoo Finanssivalvonta.

Eläkerahastolla pyritään turvaamaan kirkon työntekijöiden eläkkeiden maksaminen ja tasaamaan seurakuntien eläkemaksujen kehitystä tulevaisuudessa. Kirkon eläkerahasto toimii puskuriperiaatteella eikä sitä ole sidottu TyEL:n tapaan yksilökohtaisiin eläkevastuisiin. Kirkon työnantajat maksavat palkkaperusteista eläkemaksua ja lisäksi kirkollisveroon perustuvaa eläkerahastomaksua, jolla on tarkoitus kasvattaa Kirkon eläkerahastoa toistaiseksi. Työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuneiden omavastuuosuuksien periminen työnantajilta lopetettiin vuonna 2013. Maksuprosentit vuosilta 2014–2016 on esitetty liitteen taulukossa 3.

8 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään (vuotuisen maksutuloon) ja valtion osuuksiin. Vuonna 2016 YEL-vakuuttamista hoidettiin työeläkevakuutusyhtiöissä ja kolmessa eläkekassassa. Nämä eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi valtio maksaa sen osan edellä mainittujen lakien mukaisesta eläkemenosta, johon vakuutusmaksut eivät riitä.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien työeläkevakuutusmaksuprosentti ja MYEL-perusprosentti vastaavat työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksuprosenttia ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksuosuutta. YEL- ja MYEL-vakuutettujen maksuprosentteihin tehdään 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monen prosenttiyksikön suuruinen korotus kuin 53-vuotiaiden työntekijöiden maksuihin.

Vuonna 2012 ja sitä ennen yritystoiminnan aloittaneet saivat neljän ensimmäisen yrittäjävuoden ajan 25 prosentin alennuksen YEL-maksuistaan. Vuodesta 2013 lähtien alennus on ollut 22 prosenttia. Lisäksi yrittäjät voivat maksaa tietyin edellytyksin 10–100 prosentin suuruista lisämaksua tai pienentää maksua korkeintaan 20 prosentilla yrityksen taloudellisen tilanteen mukaan. Maksun jousto vaikuttaa vastaavasti eläkkeen karttumiseen. Jos yrittäjä jättää maksamatta vakuutusmaksujaan, ne vähennetään YEL-työtulosta eläkettä laskettaessa.

MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Maksuprosentti riippuu iästä ja MYEL-työtulon määrästä. Maksu ei jousta YEL:n tapaan. Vuoden 2009 alusta lähtien myös tutkijoina ja taiteilijoina toimivien apurahansaajien eläketurva on järjestetty maatalousyrittäjien eläkelain mukaan. Apurahansaajien eläkejärjestelmä rahoitetaan vakuutettujen maksuilla, sijoitusten tuotoilla ja valtionosuudella. Työeläkevakuutusmaksun määräytymisperusteet ovat laissa (MYEL 22 §). Maksuprosentti on sidottu TyEL-maksuun, mutta maatalousyrittäjät ja apurahansaajat saavat maksustaan laissa määrätyn alennuksen. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen esityksestä työeläkevakuutusmaksun tarkemmat laskentaperusteet.

Yrittäjien, maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksuprosentit vuosilta 2014–2016 on esitetty liitteen taulukossa 3.

9 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta

Työeläkevarat on sijoitettu eri omaisuuslajeihin ja ne on hajautettu sekä kotimaahan että ulkomaille. Sijoitustoiminnalla turvataan työeläkkeiden maksamista. Varojen tuotot vaikuttavat työeläkevarojen kehitykseen ja työeläkemaksujen tasoon. Maksujen kannalta on sitä parempi, mitä enemmän eläkevarat tuottavat, koska tällöin selvittää pienemmällä elä-

kemaksuilla. Yksityisalojen työeläkelaitoksilla on oltava sijoitusomaisuutta kunkin eläkelaitoksen vastuuvelan kattamiseen tarvittava määrä tiettyine puskurirahastoineen. Julkisilla aloilla työeläkevarat eivät ole vastuuvelan katteena, vaan rahastoihin kerätyillä varoilla pyritään vakauttamaan työeläkemaksujen tasoa tulevina vuosina.

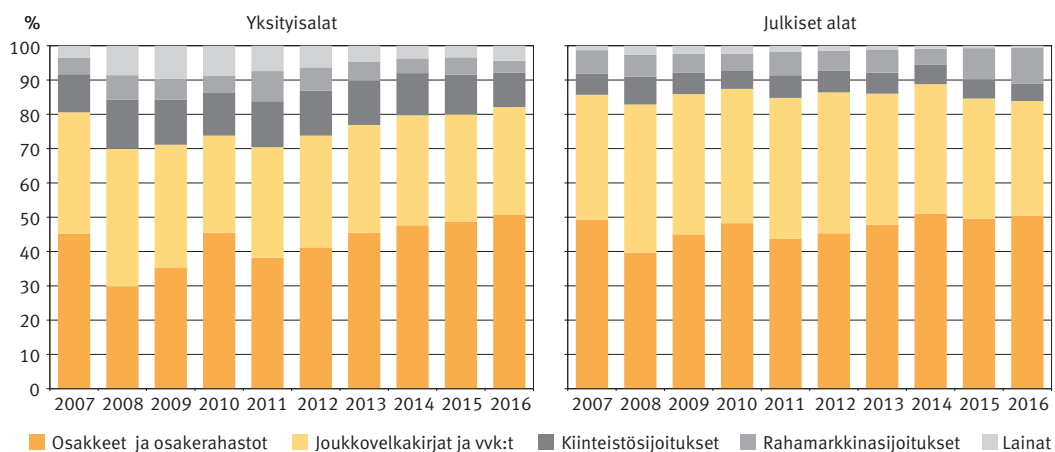
Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevarat tuottavasti ja turvaavasti. TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuuvelan katteena olevien varojen sijoittamista koskevat säädökset edellyttävät, että sijoitukset tulee hajauttaa monipuolisesti. Lisäksi sijoitustoimintaa säädellään vakavaraisuusmekanismilla, johon kuuluu muun muassa vakavaraisuuteen perustuvia valvontarajoja. Vakavaraisuusvaatimuksia käsitellään tarkemmin kohdassa 9.1. Julkisella puolella ei ole vastaavia säädöksiä, joten sijoitustoiminnassa on vähemmän rajoitteita kuin yksityisaloilla ja sijoitusriskit voivat olla suurempia.

Työeläkelaitoksen hallitus vastaa viime kädessä varojen sijoittamisesta. Eläkelaitoksen on tehtävä vuosittain sijoitussuunnitelma, jossa määritellään sijoitustoiminnan yleiset periaatteet sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet, rajoitteet ja toimintamallit. Aktuaarin tehtävänä on antaa hallitukselle lausunto sijoitussuunnitelmasta, johon sisältyvät arviot muun muassa vastuuvelan määrästä, kestosta ja tuottovaatimuksesta sekä olennaisista riskeistä ja likviditeettivaatimuksista. Finanssivalvonta valvoo kaikkien työeläkelaitosten sijoitustoimintaa.

Yksityisten ja julkisten alojen työeläkevarojen sijoitusrakenteet ovat nykyisin karkealla tasolla melko saman tyyppisiä, mutta vakavaraisuusvaatimukset ja riskitasojen erot näkyvät sijoituskohteiden valinnassa. Onnistunut sijoitustoiminta ja rahastointi edellyttävät sijoittajalta hyvää riskienhallintaa. Varat on myös osattava hajauttaa sekä alueellisesti että eri omaisuuslajeihin. Sijoituskohteita ovat osakkeet, joukkovelkakirjat, kiinteistöt, rahamarkkinavälineet ja esimerkiksi hedge-rahastot. Kuvioissa 3 ja 4 on esitetty aikasarjat yksityisten ja julkisten alojen työeläkesijoituksista sijoituslajeittain ja alueittain vuosilta 2007–2016.

Kuvio 3.

Työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2007–2016.

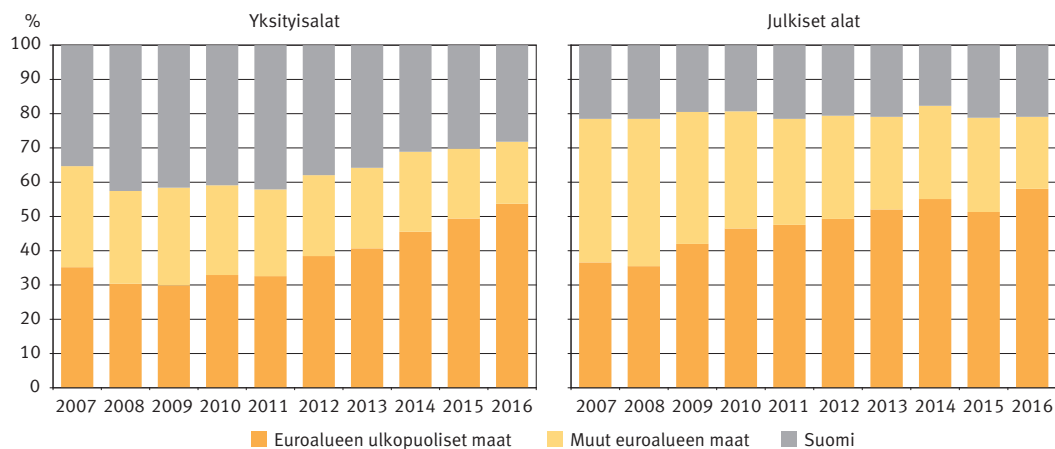

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Työeläkesijoituksia tehtiin pitkään pääasiassa kotimaisiin kohteisiin ja euroalueelle. Sijoitukset kohdistuivat myös nykyistä enemmän korko- ja kiinteistösijoituksiin. Tänä päivänä sijoitusten painopiste on siirtynyt osakesijoituksiin ja lisäksi euroalueen ulkopuolelle, missä talouskasvu on ollut lähialueita nopeampaa. Suomeen tehdyt sijoitukset ovat yksityisalojen työeläkelaitoksilla julkisaloja yleisempiä. Euroalueen ulkopuolisten sijoitusten osuus vaihtelee eläkelaitostyypeittäin. Eläkekassojen ja -säätiöiden varoista niissä oli tarkasteluvuoden lopussa runsas kolmannes, eläkevakuutusyhtiöillä ja julkisalojen eläkevakuuttajilla selvästi yli puolet.

Kuvio 4.

Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2007–2016.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Työeläkevarojen sijoitustoiminnassa keskitytään pitkän aikavälin tuottotavoitteisiin. Yksittäisten vuosien tuotot voivat vaihdella huomattavasti ja esimerkiksi osakesijoituksissa heilahdella laidasta laitaan. Tarkasteluvuodelta laskettu, kaikkien sijoituslajien keskimääräinen nimellinen tuotto (6 %) oli noin prosenttiyksikön matalampi kuin viiden viimeisen vuoden tuotto, mutta hieman korkeampi kuin pitemmän, vuosien 1998–2016 välisen ajanjakson vastaava tuotto. Eri sijoituslajien väliset tuotto-odotukset vaihtelevat huomattavasti niiden sisältämän riskin mukaan. Työeläkelaitosten osakesijoituksista on saatu parhaat vuosikohtaiset ja pitkän aikavälin tuotot. Kiinteistösijoitukset ovat olleet tasaisen varmoja kohteita, samoin korkosijoitukset joitain poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta.

Sijoitustuotot vaihtelevat hieman myös eläkeyhteisöryhmittäin. Julkisalojen eläkelaitoksilla kokonaistuotot ovat olleet työeläkeyhtiöitä korkeampia. Eroa selittää julkisalojen eläkevakuuttajien sijoitusjakauman yksityisalaja suurempi osakepainotteisuus, koska Kevaa ja Valtion Eläkerahastoa eivät sido yksityisalojen toimijoille säädetyt vakavaraisuusvaatimukset. Yksityisalojen eläkevakuuttajien riskinkantokyvyn, varojen ja vakavaraisuuden on oltava sillä tasolla, että ne pystyvät kantamaan kauas tulevaisuuteen yltävät vastuunsa rahastoiduista eläkkeistä. Liitteen taulukoissa 13 ja 14 on esitetty sijoitustuotto-prosentteja eläkelaitostyypeittäin.

9.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset

Vakavaraisuus edellyttää, että työeläkelaitoksella on riittävästi riskinkantokykyä. Toisin sanoen eläkelaitoksen sijoitusomaisuudella pitää pystyä kattamaan vastuovelka ja siihen liittyvät puskurirahastot. Vakuutus- ja sijoitusriskeihin eläkelaitokset varautuvat vakavaraisuuspääomalla, johon sisältyvällä tasoitusmäärällä tasataan vakuutusriskejä ja muilla osilla sijoitusriskejä. Tasoitusmäärä oli käytössä vielä vuonna 2016. Myöhemmin vakuutusriskeihin sisältyvää puskurirahastoa ei enää eritellä muusta vakavaraisuuspääomasta. Vakavaraisuuspääoma on määrä, jolla eläkelaitoksen varat ylittävät velat ja muut näihin rinnastettavat sitoumukset.

Tarkasteluajankohdan mukainen vakavaraisuuspääoma otettiin käyttöön vuoden 2008 rahoitusmarkkinakriisin yhteydessä säädetyn määräaikaisen lain voimassaolon päätyttyä vuoden 2013 alussa. Vakavaraisuusmekanismia ja siihen liittyvää lainsäädäntöä uudistettiin vaiheittain kolmessa jaksossa ja viimeiseen vaiheeseen liittyvät lait tulivat voimaan vuoden 2017 alusta. Uudessa vakavaraisuuslaskennassa pyritään ottamaan entistä tarkemmin ja kattavammin huomioon kaikki olennaiset sijoitustoiminnan riskit sekä vakuutusriskit.

TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuutta ja vastuuvelan kattamista sekä vakavaraisuusäännösten noudattamista valvoo Finanssivalvonta. Valvonnan helpottamiseksi järjestelmään sisältyy tietyt valvontarajoja, jotka tarkasteluvuonna riippuivat kunkin eläkelaitoksen sijoituksille määritellyistä riskiluokista omaisuuslajeittain. Vakavaraisuusrajan laskemista varten eläkelaitoksen oli luokiteltava sijoituksensa viiteen eri ryhmään, joita olivat rahamarkkinavälineet, joukkovelkakirjalainat ja velkasitoumukset, kiinteistöt, osakkeet sekä muut sijoitukset.

Vuoden 2017 alusta lähtien eläkelaitoksen on tunnistettava entistä tarkemmin kuhunkin sijoitukseen liittyvät riskit, jotka luokitellaan vakavaraisuusäännöksissä. Lisäksi, aiemmasta poiketen, vakavaraisuusraja lasketaan koko sijoitusomaisuuden perusteella eikä vain eläkelaitoksen vastuuvelkaa vastaavalle määrälle. Samalla vastuuvelan kattamista koskevat säännökset poistettiin.

Eläkelaitoksen vakavaraisuusraja on sitä korkeampi mitä enemmän sijoitusriskiä varoihin kohdistuu. Vakavarainen eläkelaitos voi ottaa enemmän riskejä kuin vähemmän vakavarainen. Jos eläkelaitoksen vakavaraisuuspääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, sen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos vakavaraisuuspääoma putoaa tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimitettava talouttaan koskevat tervehdyttämis- ja rahoitussuunnitelmat Finanssivalvonnalle. Vakavaraisuusrajaa koskevat säännökset ovat yhteisiä kaikille työeläkelaitoksille, mutta vakavaraisuusrajasta johdettavat toimintaperiaatteet poikkeavat jonkin verran eläkelaitostyyppin mukaan. Nämä periaatteet on määritelty työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa, eläkesäätiölaissa ja vakuutuskassalaissa. Lisäksi TyEL-eläkelaitoksilla on yhteisvastuu eläkelaitoksen mahdollisessa konkurssitilanteessa. Käytännössä se tarkoittaa kyseisen eläkelaitoksen varojen ja vastuiden jakamista muiden TyEL-laitosten kesken ja sijoitustappioiden täyttämistä yhteisesti.

Kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuusaste lasketaan sen vakavaraisuuspääoman suhteen vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuuvelkaan. Tämä prosenttiosuus vaihtelee huomattavasti eri eläkelaitoksilla. Vakavaraisuusasteissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia vuonna 2016. Liitteen taulukossa 10 on esitetty eläkelaitosten keskimääräiset vakavaraisuusasteet vuosilta 2014–2016.

9.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet

TyEL- ja MEL-vakuuttajia koskeva rahastonsiirtovelvoite kuvaa eläkelaitosten sijoituksille asetettua tuottovaatimusta. Se määräytyy edellä mainittujen eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden ja toteutuneiden osaketuottojen mukaan. Rahastonsiirtovelvoite lasketaan erikseen kullekin vuosineljännekselle ja se määräytyy eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta sekä osakesijoitusten tuotoista. Velvoite muodostuu rahoitusteknisistä kertoimista, joita ovat täydennyskerroin, osaketuottokerroin ja kolmen prosentin rahastokorko.

Eläkelaitosten on täydennettävä vastuuvélkaansa rahastonsiirtovelvoitteen mukaisilla erillä. Jos eläkelaitosten sijoitukset tuottavat yli rahastonsiirtovelvoitteen, kyseinen erotus siirtyy eläkelaitosten vakavaraisuuspääomiin kasvattamaan vakavaraisuutta ja tulevaa rahastonsiirtovelvoitetta. Jos taas sijoitukset tuottavat alle rahastonsiirtovelvoitteen, mekanismi toimii käänteisesti eli varoja siirtyy vakavaraisuuspääomista eläkevastuisiin paikkaamaan sijoitustuottojen menetyksiä.

Eläketurvakeskus laskee täydennyskertoimen vertailuarvon ja perustekorron. Työeläkelaitokset käsittelevät kertoimien arvot ja ne vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriössä työeläkelaitosten hakemuksesta. Eläketurvakeskus laskee perustekorron kaksi kertaa vuodessa ja täydennyskertoimen neljännesvuosittain eläkelaitosten ilmoittamien vakavaraisuustietojen pohjalta. Perustekorot vuosilta 2014–2016 on esitetty liitteen taulukossa 11. Aikasarjat eri kertoimista on koottu Työeläkelakipalveluun (<https://www.tyoelakelakipalvelu.fi>).

Osaketuottokerroin lasketaan Eläketurvakeskuksessa eläkelaitosten ilmoittamien toteutuneiden osaketuottotietojen perusteella. Kerroin lasketaan neljännesvuosittain ja koko kalenterivuoden osaketuottokerroin määräytyy seuraavan vuoden alussa eri kvartaalien keskimääräisistä osaketuotoista. Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (<http://www.etk.fi>) kerrotaan tarkemmin osaketuottokertoimen määräytymisestä ja Työeläkelakipalvelussa on aikasarja eri vuosien ja vuosineljännesten kertoimista.

10 Tilastolähteet ja luokitukset

Tässä raportissa esitetyt tilastot pohjautuvat pääasiassa eläkelaitosten toimintakertomuksiin ja tilinpäätöksiin sekä Eläketurvakeskuksen kustannustenjako- ja rekisteritietoihin. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot on koottu pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n julkaisemista tietolähteistä.

Eläkelaitosten tilinpäätökset valmistuvat tilinpäätösvootta seuraavana keväänä ja kustannustenjako puolestaan tehdään tilinpäätösvootta seuraavana syksynä. Nämä tiedot poikkeavat hieman toisistaan, koska kustannustenjaossa käytetään tarkistettuja vastuutietoja, mutta tilinpäätöksissä osa vastuutiedoista perustuu eläkelaitosten arvioihin. Esimerkiksi vastaisten vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät aina ole lopullisia tilinpäätöshetkellä, vaan ne tarkentuvat vasta myöhemmin keväällä työnantajien vuosi-ilmoituksen yhteydessä. Lisäksi tilinpäätöksissä on ilmoitettu eläkelaitosten vuoden aikana maksamat eläkkeet, joten esimerkiksi YEL-eläkelaitosten maksamissa eläkkeissä on yleensä mukana TyEL/TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL-vapaakirjoja ja mahdollisesti myös julkisella puolella ansaittuja eläkeosia YEL-eläkkeiden lisäksi. Kustannustenjaossa eläkkeitä tarkastellaan eläkelaitos- ja lakikohtaisesti.

Julkisten alojen työeläkelaitokset maksavat myös yksityisten alojen eläkkeitä viimeisen eläkelaitoksen periaatteen mukaan ja päinvastoin. Nämä niin sanotut Vilma-eläkkeet käsitellään Eläketurvakeskuksen kustannustenjakoselvittelyn yhteydessä. Vuonna 2016 yksityisten alojen työeläkelaitokset maksoivat julkisten alojen eläkkeitä yhteensä 587 miljoonaa euroa ja julkisten alojen eläkelaitokset maksoivat yksityisalojen eläkkeitä 653 miljoonaa euroa.

Liitteen taulukossa 7 on esitetty työeläkelaitosten maksamat eläkkeet ja taulukkoon 8 on koottu eri eläkelakien mukaan karttuneet lakikohtaiset eläkeosat (eläkemeno). Raportissa esitetyt eläkemenotiedot perustuvat sekä Eläketurvakeskuksen rekistereistä saatuihin lukuihin että eläkelaitosten kustannustenjakoa varten Eläketurvakeskukselle ilmoitamiin tietoihin.

Liitteen taulukossa 1 on esitetty työeläkejärjestelmässä liikkuneiden rahavirtojen täsmäytys summatasolla ja lakikohtaisesti lähtien tilastovuoden alun varoista ja päättyen vuoden lopun varoihin. Vuoden aikana maksetut vakuutusmaksut, eläkkeet ja niihin liittyvät korvaukset sekä sijoitustuotot on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista. Taulukon luvut on koottu Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla sijaitsevasta tilastotietokannasta (<http://tilastot.etk.fi/>).

Liitetaulukot

Taulukko 1.1.

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2016, miljoonaa euroa.

Eläkevarat 1.1.2016	180 805,6
Työeläkemaksut	21 044,0
TVR-maksu	813,3
Valtion osuudet	3 509,9
Sijoitustuotot	10 607,7
Verot	-26,6
Muu	-3,9
<i>Yhteensä</i>	<i>35 944,4</i>
Maksetut korvaukset	-26 022,4
Kokonaisliikekulut	-508,5
<i>Yhteensä</i>	<i>-26 530,9</i>
Eläkevarat 31.12.2016	190 219,1

Taulukko 1.2.

Lakikohtaiset rahavirrat vuosina 2015 ja 2016, miljoonaa euroa.

2015	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	KelaL	SP	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	109 588,7	963,8	42 305,7	17 599,9	1 243,1	823,0	615,7	130,2	80,5	173 350,6
Vakuutusmaksut	12 665,5	59,3	5 013,3	1 630,4	185,8	64,3	-6,3	1 082,9	188,1	20 883,3
TVR-maksu	729,0	4,0	224,2	6,8	7,0	3,2	0,5	.	.	974,7
Siirrot	-43,0	0,0	.	43,0	0,0
Valtion osuus	.	60,1	.	2 142,8	.	.	.	84,1	619,8	2 906,8
Maksetut korvaukset	-13 978,5	-133,4	-4 553,4	-4 404,6	-187,7	-95,8	-27,0	-1 099,5	-784,1	-25 264,0
Kokonaisliikekulut	-351,3	-4,8	-52,6	-21,2	-4,9	-0,8	-0,6	-67,1	-16,7	-520,0
Verot	-23,7	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.	0,0	-23,7
Sijoitustuotto	5 404,0	68,2	2 011,5	853,0	74,4	39,3	33,5	.	8,3	8 492,2
Muu	19,9	-1,3	0,1	3,2	-7,4	-8,8	-0,5	0,0	0,5	5,7
<i>Eläkevarat 31.12.</i>	<i>114 010,6</i>	<i>1 015,9</i>	<i>44 948,8</i>	<i>17 853,3</i>	<i>1 310,3</i>	<i>824,4</i>	<i>615,3</i>	<i>130,6</i>	<i>96,4</i>	<i>180 805,6</i>
2016	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	KelaL	SP	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	114 010,6	1 015,9	44 948,8	17 853,3	1 310,3	824,4	615,3	130,6	96,4	180 805,6
Vakuutusmaksut	13 045,8	58,8	4 965,9	1 463,4	191,7	60,9	10,0	1 065,3	182,2	21 044,0
TVR-maksu	605,8	3,3	185,2	10,1	6,0	2,5	0,4	.	.	813,3
Siirrot	-42,5	0,0	.	42,5	0,0
Valtion osuus	.	56,6	.	2 685,4	.	.	.	129,7	638,2	3 509,9
Maksetut korvaukset	-14 428,6	-128,7	-4 748,6	-4 467,2	-193,9	-98,2	-27,2	-1 133,9	-796,1	-26 022,4
Kokonaisliikekulut	-345,9	-4,4	-50,7	-18,1	-3,6	-0,7	-1,0	-67,2	-16,9	-508,5
Verot	-26,6	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.	0,0	-26,6
Sijoitustuotto	5 814,9	67,7	3 334,0	1 189,5	103,6	78,5	15,8	.	3,7	10 607,7
Muu	25,6	-0,4	0,1	8,1	9,4	-47,2	-0,4	0,0	0,9	-3,9
<i>Eläkevarat 31.12.</i>	<i>118 659,1</i>	<i>1 068,8</i>	<i>48 634,7</i>	<i>18 767,0</i>	<i>1 423,5</i>	<i>820,2</i>	<i>612,9</i>	<i>124,5</i>	<i>108,4</i>	<i>190 219,1</i>

TVR-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston TyEL 182 §:n perusteella eläkelaitoksille hyvittävä maksu.

Taulukot on koottu pääasiassa eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista siten, että vuoden alun eläkevaroihin on lisätty/vähennetty vuoden aikana tapahtuneet suoritukset kuten kerätyt vakuutusmaksut ja saadut sijoitustuotot sekä maksetut korvaukset. Tämän laskennan tuloksena on päästy vuoden lopun varoihin.

Taulukon kohta ”Siirrot” sisältää VaEL:n ja TyEL:n mukaiseen vakuuttamiseen liittyvät siirtymämaksut.

”Verot” ovat eläkelaitosten tuloslaskelmiin sisältyvät tilikauden ja aikaisempien tilikausien suoriteperusteiset välittömät verot. Eri tilastolähteiden käytöstä aiheutuvat erot on koottu taulukon kohtaan ”Muu”.

Taulukko ei sisällä ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkekeitä koskevia tietoja. Kelan toimihenkilöiden (KelaL) ja Suomen Pankin (SP) tiedot ovat mukana taulukoissa.

Lähde: www.etk.fi > Tilastotietokanta > Työeläkkeiden rahoitus ja kustannustenjako > Rahavirta.

Taulukko 1.3.

TyEL-rahavirrat jaoteltuina rahoitustekniikan mukaisiin osiin vuonna 2016, miljoonaa euroa.

	Vanhuus	Työ- kyvyttö- myys	Tasaus	Osake- tuotto- sidonnai- suus	Lisä- eläke- turva	Hyvi- tykset	Tasoi- tus- määrä	Toiminta- pääoma	Erotus	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	68 705,1	5 103,5	9 348,7	3 915,5	1 019,5	291,9	3 347,4	22 279,0	0,0	114 010,6
Vakuutusmaksut	1 597,8	270,4	10 977,4	.	8,8	-298,3	-10,8	429,2	71,3	13 045,8
TVR-maksu	.	.	618,9	-13,1	605,8
Siirrot	2 902,1	.	969,5	-3 630,6	-14,5	301,9	-256,7	-314,8	0,6	-42,5
Valtion osuus	0,0	0,0
Maksetut eläkkeet	-2 241,8	-713,4	-11 376,1	.	-60,3	.	.	.	-37,0	-14 428,6
Kokonaisliikekulut	.	-37,6	.	.	-1,1	.	.	-307,2	0,0	-345,9
Verot	-26,6	0,0	-26,6
Sijoitustuotto	2 051,7	146,0	1 246,1	621,8	43,7	6,5	100,3	1 598,8	0,0	5 814,9
Muu	36,2	157,8	0,0	0,0	-1,4	2,0	-102,8	-44,4	-21,8	25,6
Eläkevarat 31.12.	73 051,1	4 926,7	11 784,5	906,7	994,7	304,0	3 077,4	23 614,0	0,0	118 659,1

Taulukon rahavirrat on jaettu eläkkeiden rahoitustekniikan mukaisiin osiin. Luvut on kerätty pääasiassa Eläketurvakeskuksen kustannustenjakotiedoista.

Kohta "Eläkevarat yhteensä" vastaa taulukon 1.2 TyEL-saraketta.

Sarake "Erotus" tasaa rahoitustekniikan mukaiset määrät tilinpäätöslukujen kanssa.

Tilinpäätökset tehdään vuodenvaihteen arviolukujen pohjalta ja kustannustenjako seuraavan vuoden syksyn lopullisista luvuista.

Taulukko 2.

Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat vuosina 2014–2016.

Maksukomponentit, % palkoista	2014	2015	2016
Vanhuuseläkeosa	2,9	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	0,9	0,8	0,9
Tasausosa	19,3	19,9	20,2
Muut osat ¹	0,9	0,9	0,9
Arvioitu hyvitys	-0,4	-0,5	-0,5
Tilapäinen alennus	0,0	0,0	-0,4
<i>Keskimääräinen vakuutusmaksu</i>	<i>23,6</i>	<i>24,0</i>	<i>24,0</i>

¹ Sisältää maksutappio- ja hoitokustannusosan sekä lakisäätteisten maksujen osan.

Taulukko 3.

Vakuutusmaksuprosentit vuosina 2014–2016.

Yksityisalojen palkansaaajien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	TyEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	23,6	17,75	5,85	5,55	7,1
2015	24,0	18,0	6,0	5,7	7,2
2016	24,0	18,0	6,0	5,7	7,2

Vuosi	MEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	22,8	11,4	11,4	11,4	11,4
2015	22,8	11,4	11,4	11,4	11,4
2016	22,8	16,7	6,1	5,7	7,2

Lähde: <https://www.tyoelakelakipalvelu.fi> (8.12.2017).

Julkisten alojen keskimääräiset eläkemaksuprosentit.

Vuosi	KuEL	Työnantajan osuus, %				Työntekijän osuus, %		
		Yhteensä	Palkka-perusteinen	Varhais-eläkemenoperusteinen	Eläkemenoperusteinen	Yht.	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	29,8	23,8	16,85	0,91	6,03	6,0	5,55	7,1
2015	29,8	23,6	17,2	0,80	5,62	6,2	5,7	7,2
2016	29,4	23,2	17,1	0,90	5,21	6,2	5,7	7,2

Eläkemenoperusteinen maksuosa vain työnantajilla, joilla on maksussa ennen vuotta 2005 jäsenyhteisöjen piirissä karttuneita eläkkeitä.

Vuosi	VaEL	Työnantajan osuus, %				Työntekijän osuus, %		
		Yhteensä	Yleinen tariffi	Alemmat eläkeiät -tariffi	Sotilas-eläkkeiden tariffi	Yht.	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	26,5	20,4	19,04	26,53	27,52	6,09	5,55	7,1
2015	26,4	20,1	18,67	26,58	27,15	6,26	5,7	7,2
2016	24,1	17,8	16,16	23,81	27,86	6,28	5,7	7,2

Yleinen tariffi: valtion eläkejärjestelmän yleisen tai henkilökohtaisen 63–65 vuoden eläkeiän piirissä olevat.

Alemmat eläkeiät -tariffi: alemman 55, 58 tai 60 vuoden eläkeiän valinneet sekä ne, joiden eroamisikä on alle 63 vuotta (muut kuin sotilaseläkejärjestelmään kuuluvat).

Sotilaseläkkeiden tariffi: sotilaseläkejärjestelmään kuuluvat.

Eläkemaksu on laskettu eri tariffiluokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona.

Työnantajan maksu yhteensä sisältää tariffimaksujen lisäksi työkyvyttömyysriskimaksun.

Vuonna 2016 keskimääräinen valtion eläkelain mukainen työnantajan eläkemaksu oli 17,8 prosenttia ko. lain mukaisista palkoista. VaEL-maksua alennettiin keskimäärin 1,1 prosenttiyksikköä johtuen vuosien 2013–2015 eläkemaksujen laskennassa havaitun virheen oikaisusta. Oikaisua jatketaan edelleen vuosina 2017 ja 2018.

Lähde: Keva.

Vuosi	KIEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	34,1	28,0	6,2	5,55	7,1
2015	34,3	28,0	6,3	5,7	7,2
2016	30,5	24,2	6,3	5,7	7,2

Lisäksi eläkerahastomaksu, joka oli 1,2 prosenttia kirkollisverosta vuosina 2014–2015 ja 4,0 prosenttia vuonna 2016.

Yrittäjien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	YEL	Vahvistettu maksu, %	
		Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	21,8	23,3	24,8
2015	22,6	23,7	25,2
2016	22,6	23,6	25,1

Aloittavan yrittäjän YEL-maksualennus on 22 prosenttia.

YEL-työtuloissa on vuosittain vahvistettavat ala- ja ylärajat.

Vuosi	YEL-työtulon rajat, €/v
2014	7 430,59–168 750,00
2015	7 502,14–170 375,00
2016	7 557,18–171 625,00

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	MYEL		Vahvistettu maksu, %		Alin maksu, %		Ylin maksu, %	
	Maatalous-yrittäjät	Apurahan-saajat	Alle 53 v.	53 v. täyt.	Alle 53 v.	53 v. täyt.	Alle 53 v.	53 v. täyt.
2014	13,4	13,0	23,3	24,8	12,6	13,4	23,3	24,8
2015	13,7	13,4	23,7	25,2	12,8	13,6	23,7	25,2
2016	13,6	13,4	23,6	25,1	12,7	13,6	23,6	25,1

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksuprosentteihin vaikuttavat vakuutetun iän lisäksi hänen henkilökohtaisen MYEL-työtulonsa suuruus.

Vuosi	Liukuva maksuprosentti työtulovälillä
2014	26 031,02–40 906,96
2015	26 281,69–41 299,87
2016	26 474,52–41 602,87

Taulukko 4.

Palkat ja työtulot vuosina 2014–2016, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut ¹	YEL	MYEL	Yhteensä
2014	52 432	268	16 670	6 513	512	331	4 818	1 432	82 975
2015	53 086	260	16 820	6 168	509	328	4 782	1 378	83 330
2016	54 225	258	16 888	6 041	508	326	4 709	1 349	84 304

¹ Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden palkat.

Tiedot perustuvat eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle kustannustenjakoa varten ilmoittamiin tietoihin. MEL:n tiedot perustuvat Merimieseläkekassan tilinpäätöksiin.

Taulukko 5.

Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan vuosina 2014–2016, miljoonaa euroa.

	TyEL ¹	MEL ²	Yhteensä	TVR ³	MEL valtionosuus	Kaikki
2014	12 146	61	12 207	586	59	12 852
2015	12 623	59	12 682	733	60	13 475
2016	13 003	59	13 062	609	57	13 728

¹ Sisältää siirtymämaksun.

² Ilman valtionosuutta eläkemenosta.

³ Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	KuEL	VaEL ¹	Valtion talousarviosta ²	KiEL	Muut ³	Yhteensä	TVR ⁴	Kaikki
2014	4 971	1 750	2 592	185	23	9 521	210	9 731
2015	5 013	1 673	2 143	186	58	9 073	242	9 315
2016	4 966	1 506	2 685	192	71	9 420	204	9 624

¹ Sisältää siirtymämaksun.

² Valtion talousarviosta rahoitettava eläkemenon nettoerä.

³ Sisältää Suomen Pankin ja Kelan toimihenkilöiden eläkkeisiin liittyvät maksutulot.

⁴ Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	YEL	MYEL	YEL ja MYEL yhteensä	Valtion osuus ¹		Kaikki
				YEL	MYEL	
2014	1 049	191	1 241	77	598	1 916
2015	1 083	188	1 271	83	620	1 973
2016	1 065	182	1 248	143	638	2 029

¹ Tilastovuonna maksetut valtion osuudet.

Taulukko 6.

Kokonaisliikekulut ja ETK:n kustannusosuudet vuosina 2014–2016, miljoonaa euroa.

	TyEL liikekulut	ETK	Yhteensä	MEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2014	316,3	34,9	351,2	5,1	0,2	5,3
2015	321,9	29,4	351,3	4,7	0,1	4,8
2016	317,4	28,5	345,9	4,3	0,1	4,4

	KuEL liikekulut	ETK	Yhteensä	VaEL liikekulut	ETK	Yhteensä	KiEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2014	51,6	5,9	57,5	21,9	2,3	24,2	2,5	0,2	2,7
2015	47,5	5,1	52,6	19,3	1,9	21,2	4,7	0,2	4,9
2016	45,9	4,8	50,7	16,4	1,7	18,1	3,5	0,1	3,6

	YEL teoreettiset hoitokulut	ETK	Yhteensä	MYEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2014	63,7	2,9	67,3	14,8	0,7	15,5
2015	64,6	2,5	67,1	16,1	0,6	16,7
2016	64,4	2,8	67,2	16,4	0,5	16,9

Liikekulut sisältävät korvaustoiminnan hoitokulut ja liikekulut ilman ETK:n kustannuksia. TyEL:n mukaiset liikekulut on laskettu vähentämällä eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaisista liikekuluista YEL-laskuperusteiden mukaiset teoreettiset hoitokulut. MYEL-luvut sisältävät pelkät MYEL-hoitokulut ilman maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (MATA) ja luopumistukilain (LUTU) mukaisia kuluja.

Taulukko 7.

Eläkelaitosten maksamat eläkkeet vuosina 2014–2016, miljoonaa euroa.

	TyEL-vakuutajat	Merimies-eläkekassa	Keva-kunta-ajat	Keva-valtio	Keva-kirkko	Keva-muut	YEL-vakuutajat	Mela	Yhteensä
2014	12 777	150	4 623	4 076	197	146	1 487	876	24 329
2015	13 216	153	4 858	4 134	206	151	1 555	893	25 163
2016	13 633	155	5 094	4 175	214	155	1 619	901	25 946

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 8.

Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno vuosina 2014–2016, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2014	13 316	176	4 342	4 340	181	147	1 058	766	24 329
2015	13 804	181	4 545	4 412	188	151	1 098	783	25 163
2016	14 250	184	4 743	4 479	193	155	1 143	799	25 946

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 9.*Eläkevarat vuosina 2014–2016, miljoonaa euroa.*

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	Merimies- eläkekassa	Yhteensä
2014	103 539	3 043	3 007	109 589	964	110 553
2015	107 722	3 064	3 225	114 011	1 016	115 027
2016	112 079	3 233	3 347	118 659	1 069	119 728

	Keva	Valtio	Kirkko	Muut julkiset	Yhteensä
2014	42 306	17 600	1 243	1 438	62 587
2015	44 949	17 853	1 310	1 440	65 552
2016	48 635	18 767	1 424	1 433	70 258

	YEL-vakuuttajat	Mela	Yhteensä
2014	130	81	211
2015	131	96	227
2016	125	108	233

Taulukko 10.*Työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste vuosina 2014–2016, prosenttia.*

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	MEL	Yhteensä
2014	29,8	38,2	36,8	30,2	53,1	30,3
2015	28,2	36,0	36,5	28,6	55,0	28,8
2016	28	39,7	37,8	28,6	58,8	28,8

Vakavaraisuusaste = eläkelaitoksen toimintapääoma prosentteina vakavaraisuuslaskennassa käytetystä vastuuelasta.
Lähde: Vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista.

Taulukko 11.*Perustekorko vuosina 2014–2016, prosenttia.*

	Perustekorko, %	
	1.1–30.6.	1.7.–31.12.
2014	4,5	5,0
2015	5,5	5,75
2016	4,5	4,5

Taulukko 12.

Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin vuosina 2014–2016, prosenttia.

	Eläkevakuutusyhtiöt			Eläkesäätiöt ja eläkekassat		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Rahamarkkinasijoitukset	4,1	4,6	3,2	6,8	9,1	8,5
Lainat	3,7	3,5	4,7	2,5	1,6	1,1
Joukkovelkakirjat	32,2	31,6	31,7	34,6	32,4	31,9
Kiinteistöt ja osakkeet	12,0	11,3	9,5	14,3	13,7	14,3
Hedge-rahastot	9,5	9,6	10,7	2,7	2,7	1,1
Muut osakesijoitukset	8,6	8,6	8,0	4,9	6,0	7,2
Noteeratut osakkeet	29,9	30,7	32,2	34,3	34,6	36,0
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

	Yksityinen sektori			Julkinen sektori			Kaikki		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Rahamarkkinasijoitukset	4,3	5,0	3,5	4,7	9,1	10,4	4,4	6,5	6,1
Lainat	3,7	3,4	4,4	0,9	0,7	0,6	2,6	2,4	3,0
Joukkovelkakirjat	32,1	31,4	31,5	37,7	35,0	33,4	34,2	32,7	32,2
Kiinteistöt ja osakkeet	12,3	11,6	10,0	5,6	5,6	5,1	9,9	9,5	8,2
Hedge-rahastot	9,0	9,1	10,1	4,5	5,3	5,2	7,4	7,7	8,2
Muut osakesijoitukset	8,4	8,5	8,1	5,7	6,0	6,1	7,4	7,6	7,3
Noteeratut osakkeet	30,3	31,0	32,5	40,8	38,2	39,1	34,1	33,6	35,0
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Lähde: TELA (www.tela.fi 17.10.2017).

Taulukko 13.

Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin vuosina 2014–2016, prosenttia.

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	MyEL	Yhteensä
2014	6,8	6,9	7,1	6,8	8,2	8,7	7,8	8,1	11,5	7,3
2015	5,0	4,3	5,5	5,0	7,2	4,8	4,8	6,0	5,5	4,9
2016	5,1	7,1	5,6	5,1	6,7	7,4	6,7	7,9	3,2	5,9

Taulukko 14.

Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2016 ja 2012–2016, prosenttia.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Julkinen sektori	Kaikki ¹
1998–2016	5,4	6,4	6,0	5,6
2012–2016	6,5	7,2	7,9	7,1

¹ Sisältää myös Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen.

Lähde: TELA (www.tela.fi 17.10.2017).

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2016

Tilastoraportissa tarkastellaan pääpiirteittäin työeläkkeiden rahoitusperiaatteita vuonna 2016 ja esitetään tilastotietoja muun muassa maksetuista eläkkeistä, perityistä eläkemaksuista ja eläkevaroista sekä niiden sijoittamisesta. Raportti käsittelee sekä yksityisten että julkisten alojen eläkkeiden rahoitusta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN